

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Сосновської Оксани Богданівни**

«Формування відчуття ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Актуальність обраної теми. Гімнасткам на етапі початкової підготовки необхідно засвоїти велику кількість елементів, що вимагає розвитку спеціальних здібностей для їх виконання. Відчуття ритму має особливо важливе значення для юних спортсменок, оскільки засвоєння правильного ритму вправи є важливим компонентом на першому етапі вивчення техніки вправи. В останніх змінах у правилах змагань з художньою гімнастики зменшено кількість обов'язкових елементів, включено виконання комбінацій танцювальних кроків, що безумовно підвищує вимоги до розвитку музично-ритмічних якостей гімнасток. Сучасні напрямки в розвитку художньої гімнастики як виду спорту та особливості тренувального процесу на першому етапі багаторічної підготовки вказують на актуальність теми дисертаційного дослідження: «Формування відчуття ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки».

Тема дослідження відповідає темам НДР: «Програма оптимального розвитку гнучкості в гімнастиці для профілактики порушень опорно-рухового апарату» Зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2011-2015 рр., темі 2.1 «Контроль фізичної підготовленості у видах спорту зі складною координаційною структурою та хореографії» Зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2016-2020 рр.

Роль автора як виконавця тем полягала у дослідженні показників відтворення ритму стрибків гімнастками 12-14 років; у перевірці похибки

відтворення ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки, як показника рівня розвитку координаційних здібностей; виявленні взаємозв'язку між відтворенням ритму і технічною підготовленістю гімнасток.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність. Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовані в дисертаційній роботі достатньо обґрунтовані. Достовірність отриманих у роботі результатів забезпечена адекватністю методів дослідження поставленим завданням, достатньою кількістю досліджуваних, коректною статистичною обробкою одержаних даних, а також позитивним ефектом впровадження результатів роботи в практику.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертанткою вперше класифіковано вправи без предмета в художній гімнастиці за особливостями ритму їх виконання. Уперше доведено позитивний вплив формування відчуття ритму на вивчення і виконання вправ художньої гімнастики на етапі початкової підготовки. В дисертації вперше розроблено і експериментально перевірено програму формування відчуття ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки.

В дисертаційній роботі удосконалено засоби формування відчуття ритму та вивчення стрибків і танцювальних доріжок у гімнасток на етапі початкової підготовки; відомості про характеристики ритму стрибків і танцювальних доріжок у художній гімнастиці; наукові положення щодо виконання танцювальних доріжок відповідно до музики вимог правил змагань.

Набули подальшого розвитку наукові відомості про взаємозв'язок між формуванням відчуття ритму та якістю техніки виконання вправ.

Практичне значення роботи полягає у впровадженні авторської програми формування відчуття ритму в тренувальний процес спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки;

формулюванні методичних рекомендацій щодо формування відчуття ритму та вивчення вправ із розподілом за особливостями ритму їх виконання; підготовці теоретико-методичних матеріалів до курсу лекцій з дисципліни «Теорія і методика обраного виду спорту» у Львівському державному університеті фізичної культури. Результати дисертаційної роботи впроваджено у практику діяльності дитячо-юнацької школи «Галеон» (м. Львів).

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Матеріали дослідження відображені в 11 наукових працях, серед яких 7 виконано одноосібно. З них 6 надруковано у наукових фахових виданнях України, з яких 3 статті - у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз.

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях, повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (255, з яких 133 - іноземні праці) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок, з яких 158 - основного тексту. Роботу ілюстровано 50 рисунками, 34 таблицями, робота містить 8 додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, розкрито стан наукової проблеми, подано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами, визначено мету й завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, окреслено наукову новизну, практичну значущість одержаних результатів, особистий внесок автора та дані про апробацію результатів дослідження, вказано кількість публікацій.

У першому розділі «Науково-методичні підходи щодо формування відчуття ритму у спортсменів, які займаються складнокоординаційними видами спорту» розкрито й конкретизовано об'єкт дослідження. Зокрема,

проаналізовано значення формування відчуття ритму як передумови для ефективного оволодіння технікою виконання вправ зі складною і попередньо детермінованою структурою рухових дій. Розглянуто раціональні засоби та методи формування ритму рухів у спортсменів. Проаналізовано завдання етапу початкової підготовки в художній гімнастиці, виокремлено необхідність в опануванні юними спортсменками великої кількості складно координаційних рухів. Розібрані питання, які розкривають особливості процесу навчання техніки виконання стрибків і танцювальних доріжок у художній гімнастиці. У контексті з останніми нововведеннями в правилах змагань особлива увага приділена умінням гімнасток виконувати вправи в співзвучності з музикою.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** розкрито зміст і доцільність використаних методів дослідження, подано відомості про контингент обстежених та етапи дослідження. Надано опис роботи комп'ютерної програми «Ритмік», за допомогою якої досліджено показники відтворення ритму вправ. Описано розроблену, відповідно до правил змагань, шкалу оцінювання виконання базових стрибків і танцювальних доріжок. Наведено формули для розрахунку похибки відтворення ритму та для визначення темпу виконання стрибків відносно до шкал метроному.

У третьому розділі **«Особливості ритму виконання вправ у художній гімнастиці»** автором за допомогою анкетування вивчено погляди тренерів щодо можливостей застосування засобів формування відчуття ритму як передумови якісного вивчення вправ, проведено аналіз ритму виконання стрибків різних за способом виконання підготовчої стадії (з місця, з кроку, знаскоку та з розбігу), проведено аналіз ритму виконання танцювальних доріжок відповідно до музичного супроводу, визначено темп виконання стрибків відносно до шкал метроному.

За допомогою відеоаналізу, комп'ютерних програм «Adobe Audition» (конвертації відео файлів в звукові), «Ритмік» (представлення даних в графічному і цифровому вигляді) виявлено, що ритм виконання стрибків

обумовлюється способом виконання підготовчої стадії, а також виявлено, що у гімнасток, які займаються на етапі спеціалізованої базової підготовки, час виконання та відтворення ритму стрибків співпадає, із незначними відхиленнями, які не мають впливу на загальну структуру ритму при відтворенні та виконанні. У комп'ютерній програмі «Ритмік» представлені еталонні показники відтворення ритму стрибків з вказівкою тривалості акцентів і пауз до наступного акценту. Також на основі відтворення ритму музичних розмірів музикантами у комп'ютерній програмі «Ритмік» представлені еталонні показники відтворення музичних розмірів за різними способами підрахунку.

Проведено тестування відтворення ритму зі спортсменками, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки. Похибка при відтворенні ритму у юних гімнасток становила $168,85 \pm 10,54 \text{ мс.} \div 266,80 \pm 22,65 \text{ мс.}$, що при тривалості самих вправ $978 \pm 18,55 \text{ мс.} \div 2224 \pm 100,20 \text{ мс.}$ є вагомою похибкою. Експертна оцінка за виконання стрибків становила $3,10 \pm 0,36 \div 4,03 \pm 0,20$ бали за десятибальною шкалою, що свідчить про низький рівень їх виконання. Виявлені середні і сильні кореляційні взаємозв'язки між показниками похибки відтворення ритму стрибків та експертною оцінкою за їх виконання свідчить про доцільність формування відчуття ритму у гімнасток на етапі початкової підготовки.

Проведений констатуючий експеримент надав підставу Сосновській О.Б. розробити експериментальну методику з навчання стрибків і елементів танцювальних доріжок на основі виявлених ритмічних особливостей досліджуваних вправ.

У четвертому розділі «Обґрунтування й експериментальна перевірка програми формування відчуття ритму у гімнасток на етапі початкової підготовки» описано програму формування відчуття ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки. Авторська програма розроблена на основі діючої програми

підготовки для ДЮСШ, СДЮШОР та ШВСМ з художньої гімнастики, в якій розширено коло застосування засобів музично-рухової підготовки та засобів спеціальної технічної підготовки для вивчення стрибків. Засвоєння нових вправ здійснювалося відповідно до існуючих етапів навчання. Опрацювання раціонального ритму вправи сприяло створенню правильної уяви про рухову дію, що прискорювало формування рухового вміння. Закріплення юними гімнастками правильних ритмічних характеристик вправи створювало надійні передумови для успішного вдосконалення набутих навичок.

Програма складалась із трьох частин з послідовним ускладненням завдань щодо засвоєння та відтворення ритму, виконання стрибків і танцювальних доріжок. Завдання для вивчення стрибків та елементів хореографії для танцювальних доріжок об'єднувалися на основі метро-ритмічної організації музичного супроводу. На першому етапі на кожному окремому занятті гімнастки виконували різні ритмічні, хореографічні та інші вправи лише відповідно до одного музичного розміру, та стрибки, які мають схожу ритмічну структуру із цим музичним розміром. На другому етапі гімнастки на кожному тренувальному занятті вивчали та виконували танці і стрибки у всіх музичних розмірах, з чітким розподілом та акцентуванням на кожен розмір. На третьому етапі гімнастки вивчали та виконували танцювальні елементи із зміною ритму під час їх виконання та всі різновиди стрибків у довільному порядку.

Наявність достовірних відмінностей досліджуваних результатів експериментальної групи до і після експерименту та наявність таких відмінностей між результатами контрольної та експериментальної групи після експерименту свідчать про ефективність програми формування відчуття ритму у гімнасток на етапі початкової підготовки.

У п'ятому розділі представлено порівняння отриманих результатів з результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників та подано наукові результати трьох рівнів новизни.

Загалом, дисертаційна робота Сосновської Оксани Богданівні є структурованою та завершеною науково-дослідною працею. Представлені теоретичні та практичні положення логічно викладені та достатньо обґрунтовані.

Автореферат відповідає змісту дисертації і розкриває основні положення дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно роботу Сосновської Оксани Богданівні, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі зауваження та запитання, які потребують уточнення:

1. Зміст розділу 3.1 відповідає літературному огляду.
2. Необхідно уточнити, яким чином зіставлялися темпо-ритмічні характеристики стрибків з метро-ритмічною організацією музики.
3. Необхідно роз'яснити, яким чином в процесі виконання танців здійснювалася зміна музичного розміру.
4. Пояснити, чому одиниці виміру представлених результатів на рисунках 4.3, 4.4 та 4.5 не збігаються з одиницями виміру, в яких проводиться представлений аналіз даних.
5. Потрібно пояснити, які функції програми «Ритмік» були призначені для тренування темпо-ритмічних характеристик ідеомоторних образів рухів.

Однак перераховані зауваження носять дискусійний характер і негативно не впливають на наукову новизну і практичну значущість роботи. Дисертаційна робота Сосновської О.Б. «Формування відчуття ритму у спортсменок, які займаються художньою гімнастикою на етапі початкової підготовки» є актуальною кваліфікаційною науковою працею, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати, які розв'язують важливу науково-прикладну проблему, відповідає вимогам п. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними з постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, №

1159 від 30.12.2015 року і № 567 від 27.07.2016), а її автор, Сосновська Оксана Богданівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри
танцювальних видів спорту,
фітнесу і гімнастики
Харківської державної
академії фізичної культури

Муллагільдіна А.Я.

Підпис <i>Муллагільдїна А.Я.</i>	
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів <i>Муллагільдїна А.Я.</i>	
«15» 05 2015	